

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ**

2024 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

Дугаар ...

Мөрөн

Аймгийн 2024 оны төсөвт тодотгол хийх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.9 заалт, “Төсвийн тухай” хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8, 34 дүгээр зүйлийн 34.2.1, 57 дугаар зүйлийн 57.3, 64 дүгээр зүйлийн 64.1.2 дахь заалт, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг тус тус үндэслэн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит .... хуралдаанаас **ТОГТООХ нь**:

Нэг. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан улсын төсвийн санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээг **37,957,813.9 мянган** төгрөгөөр баталсугай.

Хоёр. Сумдад олгох санхүүгийн дэмжлэгийг дор дурдсан дүнгээр баталсугай.

				/мянган төгрөгөөр/
№	Байгууллагын нэр	Анх батлагдсан	Бууруулах	Тодотгосон дүн
1	Алаг-Эрдэнэ	811,907.0	-299,562.4	1,111,469.4
2	Арбулаг	900,075.9	-141,095.0	1,041,170.9
3	Баянзүрх	807,471.9	-134,587.3	942,059.2
4	Бүрэнтогтох	1,307,949.7	-154,285.6	1,462,235.3
5	Галт	1,062,492.6	-186,610.2	1,249,102.8
6	Жаргалант	1,188,503.2	-191,445.5	1,379,948.7
	Ойн анги	83,000.0		83,000.0
7	Их-Уул	1,168,390.5	-152,364.8	1,320,755.3
8	Рашаант	1,102,107.9	-130,920.2	1,233,028.1
9	Рэнчинлхүмбэ	772,810.7	-159,205.9	932,016.6
10	Тариалан	1,294,424.8	-210,253.6	1,504,678.4
11	Тосонцэнгэл	1,265,739.4	-148,790.6	1,414,530.0
12	Төмөрбулаг	1,233,047.5	-148,988.0	1,382,035.5
13	Түнэл	1,022,646.3	-147,497.0	1,170,143.3
14	Улаан-Уул	874,453.7	-149,639.3	1,024,093.0
	Ойн анги	83,000.0		83,000.0
15	Ханх	892,686.3	-100,174.3	992,860.6
16	Хатгал	522,964.9	-11,898.8	534,863.7
17	Цагааннуур	877,605.9	-73,232.9	950,838.8
18	Цагаан-Уул	1,335,331.4	-217,395.7	1,552,727.1
19	Цагаан-Үүр	802,778.3	-87,909.4	890,687.7

	Ойн анги	83,000.0		83,000.0
20	Цэцэрлэг	1,142,614.1	-161,378.4	1,303,992.5
21	Чандмань-Өндөр	872,455.4	-64,746.2	937,201.6
22	Шинэ-Идэр	1,188,241.0	-105,049.6	1,293,290.6
23	Эрдэнэбулган	909,086.3	-105,589.9	1,014,676.2
Сумын дүн		23,604,784.7	-3,282,620.6	26,887,405.3

Гурав. Улсын Их Хурлаас орон нутгийн орлогыг нэмэгдүүлсэнтэй холбогдуулан Мөрөн сумаас 2024 оны төсвийн жилд аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг дор дурдаснаар өөрчлөн баталсугай.

/мянган төгрөгөөр/

№	Байгууллагын нэр	Анх батлагдсан	Нэмэгдүүлэх	Тодотгож батлах дүн
1	Мөрөн	5,732,667.8	1,594,622.9	7,327,290.7

Дөрөв. Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ны өдрийн 04 дүгээр тогтоолын 02 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Аймгийн орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-ын -2.1.6-д батлагдсан Хилийн цэргийн 0257 дугаар ангийн хүнсний агуулах барих, засварлах ажлын нэршлийг “Хилийн цэргийн 0257 дугаар ангийн хүнсний агуулах засварлах” болгож өөрчилсүгэй.

Тав. Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ны өдрийн 04 дүгээр тогтоолын 03 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Аймгийн Замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-ын

-2.1.9-д батлагдсан 1-р багийн засмал замаас "Төв гандан" хүртлэх хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум 1-р баг/ажлын төсөвт өртөг 350,000.0 мянган төгрөгийг 209,977.4 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 559,977.4 мянган төгрөг болгож,

-2.1.11-д батлагдсан Чигжийн голын гүүр барих /Бүрэнтогтох сум, Урандөш зуслан/ ажлын төсөвт өртөг 58,336.7 мянган төгрөгийг 20,000.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 78,336.7 мянган төгрөг болгож өөрчилсүгэй.

Зургаа. Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ны өдрийн 04 дугаар тогтоолын 04 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Аймгийн орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-ын

-1.1.5-д батлагдсан Мөрөн сумын багуудад таксины зогсоол байгуулах ажлын төсөвт өртөг 193,171.2 мянган төгрөгийг 68,313.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 261,484.2 мянган төгрөг болгож,

-2.1.9-д батлагдсан ЭМТ-ийн барилгын дулаан, цэвэр усны ажлын нэмэлт санхүүжилт /Тариалан сум/ ажлын төсөвт өртөг 90,000.0 мянган төгрөгийг 262,000.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 352,000.0 мянган төгрөг болгож,

-2.1.29-д батлагдсан Хогийн цэг хүртэлх хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум/ ажлын төсөвт өртөг 1,500,000.0 мянган төгрөгийг 1,385,242.7 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 2,885,242.7 мянган төгрөг болгож,

-2.1.34-д батлагдсан Дэрс малчны хороололд цахилгааны трансматер суурилуулах /Тосонцэнгэл сум/ ажлын төсөвт өртөг 60,000.0 мянган төгрөгийг 67,977.9 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 127,977.9 мянган төгрөг болгож өөрчилсүгэй.

Ес: Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн 04 дүгээр тогтоолын 05 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Аймгийн их засварын хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-ын -2.1.19-д батлагдсан Дэлгэрмөрөн цогцолбор сургуулийн биеийн тамирын талбайн засвар ажлын төсөвт өртөг 216,771.3 мянган төгрөгийг 20,000.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж 236,771.3 мянган төгрөг болгож өөрчилсүгэй.

Арав. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хүрэх үр дүнгийн тоо болон чанарын үзүүлэлтийг **1 дүгээр хавсралтаар**, орон нутгийн төсвийг нэмэгдүүлэх эх үүсвэрийг **2 дугаар хавсралтаар**, аймгийн төсвийн байгууллагуудын урсгал зардалд хийх тодотголыг **3 дугаар хавсралтаар**, аймгийн их засварын хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтаас хасагдах арга хэмжээний жагсаалт **4 дүгээр** хавсралтаар, аймгийн орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах болон нэмж хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтыг **5 дугаар** хавсралтаар, аймгийн замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах болон нэмж хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний жагсаалт **6 дугаар** хавсралтаар, аймгийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах болон нэмж хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт **7 дугаар хавсралтаар**, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг **8 дугаар хавсралтаар** тус тус баталсугай.

Арван нэг . Дээд шатны төсөвт тодотгол хийсэнтэй холбогдуулан Төсвийн тухай хууль, холбогдох журамд заасан цаглабарт багтаан, тогтоолын холбогдох заалтуудын хэрэгжилтийг ханган сумын төсвийг тодотгон баталж ажиллахыг сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын дарга, Засаг дарга нарт даалгасугай.

Арван хоёр. Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөөг нэр төрөл тус бүрээр нь бүрэн биелүүлэх, зардлын хэмнэлтийн горимыг хэрэгжүүлэх, орон нутгийн төсвийн байгууллагуудад дутагдалтай зардал шийдвэрлэх, өвөлжилтийн бэлтгэл хангах зардал зэрэгт зориулан баталж, үр дүнтэй зарцуулахыг сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын дарга, Засаг дарга, төсөв захирагч нарт даалгасугай.

Арван гурав. “Төсвийн тухай” хуульд заасан зарчмын дагуу төсвийг зохистой удирдаж, батлагдсан төсөвтөө багтаан үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэх, үүссэн өр авлагыг барагдуулах, шинээр өр авлага үүсгэхгүй байх, худалдан авах ажиллагааг холбогдох хууль журамд нийцүүлэн зохион байгуулж ажиллахыг нийт төсөв захирагч нарт даалгасугай.

Арван дөрөв. Тогтоолын биелэлтэд хяналт тавин ажиллахыг аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч /Б.Одончимэг/-т үүрэг болгосугай.

ДАРГА

Г.МӨНГӨНХУЯГ

Аймгийн 2024 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоо хэмжээний үзүүлэлт

/сая төгрөг/

ДД	ТЕЗ	Хэрэгжүүлэх хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн	Үр дүнгийн чанарын болон тоо хэмжээний шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин	Зарцуулах төсөв	
1	Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга									
	Орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын үйл ажиллагаа /аймаг, сумдын ИТХ/									
	1.1.	1.1.1.	Хуралдаанаар хэлэлцэж шийдвэрлэсэн асуудал нь оновчтой байж аймаг орон нутгийн хөгжил дэвшлийг бий болгож, ард иргэдийн амьдрал дээшилсэн байх	Хуралдаанаар хэлэлцэж шийдвэрлэсэн асуудлын хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	80 хувь	90 хувьд хүргэх	1622.1	
	1.2.	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх								
	1.2.1.	Гэмт хэргийн гаралтыг бууруулах.	Гэмт хэргийн гаралт буурсан байна.	тоо	2023	75 хувь	Суурь түвшинг 5 хувиар нэмэгдүүлнэ	132.6		
2	Аймгийн Засаг дарга									
	Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага /АЗДТГ/									
	2.1.	2.1.1.	Хууль тогтоомж, Засгийн газрын болон аймгийн Засаг дарга, ИТХ-аас гаргасан бодлого, шийдвэр, үйл ажиллагааны хөтөлбөр, хөгжлийн төлөвлөгөө зэрэг бодлогын баримт бичгүүд хэрэгжсэн байх	Бодлогын баримт бичгүүдийн хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	67.6 хувь	Суурь түвшинг 10 хувиар нэмэгдүүлнэ	6098.9	
		2.1.2.	Эрх зүйн баримт бичгүүдийн хэрэгжилт, тайлагналт чанартай байж, цаглабарт хугацаандаа зохих газраа хүрсэн байх	Тайлагналтын хувь	хувь	2023	80 хувь	Суурь түвшинг 10 хувиар нэмэгдүүлнэ		
	2.1.3.	Байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа хангагдсан байх	Байгууллагын үйл ажиллагаа хэвийн явагдсан эсэх	тийм	2023	тийм	хүрсэн түвшинг бууруулахгүй байх			
	2.2	Хөтөлбөр 2. Боловсрол шинжлэх ухааны бодлого удирдлага								

	2.2.1	Боловсролын чиглэлээр төлөвлөсөн арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Амжилт гаргасан багш сурагчийн болон зохион байгуулагдсан сургалтын тоо	тоо	2023	50	хүрсэн түвшинг бууруулахгүй байх	125.0
	Хөтөлбөр 3. Эрүүл мэндийн бодлого удирдлага							
2.3	2.3.1	Эрүүл мэндийн чиглэлээр төлөвлөсөн арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Тогтвортой ажиллуулах арга хэмжээнд хамрагдсан мэргэжилтний тоо	тоо	2023	3	хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	49.0
	Хөтөлбөр 4. Биеийн тамир спорт							
2.4	2.4.1	Биеийн тамир спортын чиглэлээр төлөвлөсөн арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Зохион байгуулагдсан уралдаан тэмцээний болон амжилт гаргасан тамирчдийн тоо	тоо	2023	125	хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	400.0
	Хөтөлбөр 5. Соёл урлаг							
2.5	2.5.1	Соёл урлагын чиглэлээр төлөвлөсөн арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Номын болон музейн үзмэрийн тоо чанар тоо нэмэгдсэн байх	тоо	2023		хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	54.2
	Хөтөлбөр 6. Гэр бүлийн хөгжил хамгаалал							
2.6	2.6.1	Хүүхэд, гэр бүлийн чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Нэг цэгийн үйлчилгээний чанар дээшилсэн байх	хувь	2023		хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	150.0
	Хөтөлбөр 7. Мал аж ахуйг хөгжүүлэх							
2.7	2.7.1	Мал аж ахуйн чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Эрүүл бүсийн тоо нэмэгдсэн байх	тоо	2023		хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	189.7
	Хөтөлбөр 8. Эрх зүй нийгмийн хэв журам							
2.8	2.2.1	Хууль, эрх зүйг хангах чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Холбогдох хуулиудын хэрэгжилт бүрэн хангагдсан байх	хувь	2023		хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	114,409.5
	Хөтөлбөр 9. Санхүүгийн хяналт дотоод аудит, эрсдлийн удирдлага							
2.9	2.9.1	Төсөв санхүүгийн чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Мэдлэг чадвараа дээшлүүлсэн хүний тоо	тоо	2023	750	850	44.8
	Хөтөлбөр 10. Төрийн албаны ерөнхий удирдлага зохицуулалт							
2.10	2.10.1	Төрийн албаны чиг үүргийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023		хүрсэн түвшинг нэмэгдүүлэх	353.2

		Хөтөлбөр 11. Аялал жуулчлал							
2.11	2.11.1	Аялал жуулчлалын чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн байх	Зохион байгуулагдсан арга хэмжээний тоо	тоо	2023	6	хүрсэн түвшинг бууруулахгүй байх	165.0	
		Хөтөлбөр 12. Ахмад настаны хөгжил хамгаалал							
2.12	2.12.1	Ахмадуудад зориулсан арга хэмжээ хэрэгжсэн байх	Арга хэмжээнд хамрагдсан ахмадын тоо	тоо	2023		тоог нэмэгдүүлэх	50.0	
		Хөтөлбөр 13. Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого удирдлага							
2.13	2.13.1	Хөдөлмөр эрхлэлтийн чиглэлээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ хэрэгжсэн байх	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023		хүрсэн түвшинг бууруулахгүй байх	100.0	
		Хөтөлбөр 14. Барилга хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого							
2.14	2.14.1	Зарим барилга объектийн тогтмол зардал болон үйл ажиллагааны зардал, татаас дэмжлэг /Хатгал цэвэрлэх байгууламж, Мөрөн сумын ХТҮТ, Уран дөш зуслан, Ид шидийн орон, Бизнес хөгжлийн төв/	Батлагдсан төсөв бүрэн олгогдсон байх	мөнгөн дүн	2023	0	бүрэн санхүүжүүлсэн байх	473.1	
		Хөтөлбөр 15. Төрийн захиргааны албан хаагчийг мэргэшүүлэх							
2.15	2.15.1	Хөдөө орон нутагт тогтвортой ажилласан албан хаагчдад олгох тэтгэмж бүрэн олгогдсон байх	Тэтгэмж бүрэн олгогдсон байх	мөнгөн дүн	2023	0	бүрэн санхүүжүүлсэн байх	2,177.6	
		Хөтөлбөр 16. Гэрээнд заасан бусад төлбөр							
2.16	2.16.1	Төсөвт байгууллагуудад дутагдалтай байгаа зардлын нөхцөл байдлыг хангах	Батлагдсан төсөв бүрэн олгогдсон байх	мөнгөн дүн	2023	0	бүрэн санхүүжүүлсэн байх	306.2	
		Хөтөлбөр 17. Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр							
2.17	2.17.1	Барилгын ажлын гүйцэтгэлтэй холбогдуулан шүүхийн шийдвэрийн дагуу гүйцэтгэгч компанид олгох	Батлагдсан төсөв бүрэн олгогдсон байх	мөнгөн дүн	2023	0	бүрэн санхүүжүүлсэн байх	44.0	
		Санхүүгийн хяналт дотоод аудитын эрсдлийн удирдлага /СХАА/							
3	3.1	3.1.1	Төсөвт байгууллагуудын санхүүгийн үйл ажиллагаа, шилэн дансны болон холбогдох бусад хууль журмын хэрэгжилт сайжирсан байх	Санхүүгийн эрсдэлийн үнэлгээний хувь	хувь	2023	90 хувь	Суурь түвшинг .5 хувиар нэмэгдүүлнэ	374

		3.1.2	Чиг үүргийн хүрээнд хяналт хийх байгууллага нэгж бүрт хүрч ажилласан байх	Ажилласан байгууллага, нэгжийн тоо	тоо	2023	80	Суурь түвшинг 5 хувиар нэмэгдүүлнэ		
4	4.1	Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх /ОНӨГазар/								
		4.1.1	Чиг үүргийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн байх хууль журам, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилт сайжирсан байх	Хууль журмын хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх	310.9	
		4.1.2	Аймгийн ТЕЗ-н харъяаны төсөвт байгууллага, орон нутгийн өмчит байгууллагуудын нийт худалдан авалтад эзлэх цахим худалдан авалтын хувийг нэмэгдүүлэх	Цахим худалдан авалтын хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх		
		4.1.3	Орон нутгийн өмчийн бүртгэл мэдээлэл, хараа хяналт сайжирсан байх	ОНӨ-ийн бүртгэл, мэдээллийн цахимжилтийн хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх		
5	5.1	Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх /ХААГазар/								
		5.1.1	Чиг үүргийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн байх хууль журам, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилт сайжирсан байх	Хууль журмын хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх	356.7	
		5.1.2	Аймгийн ТЕЗ-н харъяаны төсөвт байгууллага, орон нутгийн өмчит байгууллагуудын нийт худалдан авалтад эзлэх цахим худалдан авалтын хувийг нэмэгдүүлэх	Цахим худалдан авалтын хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх		
		5.1.3	Орон нутгийн өмчийн бүртгэл мэдээлэл, хараа хяналт сайжирсан байх	ОНӨ-ийн бүртгэл, мэдээллийн цахимжилтийн хувь	хувь	2023	100 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх		
6	6.1	Орон нутгийн зорилтот хөрөнгө оруулалт								
		6.1.1	Орон нутагт хөгжил бий болгох дэд бүтцийн салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх	Хөрөнгө оруулалтад батлагдсан төсвийн гүйцэтгэл /мөнгөн дүнгээр/	тоо	2023	1102	Батлагдсан төсвийг бууруулахгүй байх	5,280.0	
		6.1.2	Боловсролын салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх			2023	145			
		6.1.3	Эрүүл мэндийн салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх			2023	230			

		6.1.4	Соёл урлаг, спортын салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх			2023	195		
		6.1.5	Боловсролын салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх			2023	400		
		6.1.6	Хөдөө аж ахуйн салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх			2023	186		
		Орон нутгийн хөгжлийн сан							
7	7.1	7.1.1	Орон нутагт хөгжил бий болгох дэд бүтцийн салбарын хөрөнгө оруулалт хугацаандаа чанартай хийгдсэн байх	Хөгжлийн санд батлагдсан төсвийн гүйцэтгэл /мөнгөн дүнгээр/	тоо	2023	100	Батлагдсан төсвийг бууруулахгүй байх	8105.5
		Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага /Засаг дарга ерөнхий данс/							
		Хөтөлбөр 1. Хөдөө аж ахуй, газар тариалан, аж үйлдвэр							
	8.1	8.1.1	Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд хамруулах малын тоо	тоо	2023	5943200 Ширхэг /нэр төрлөөр/	суурь түвшинг бууруулахгүй байх	193.7
		8.1.2	Мал эмнэлэгийн үйлчилгээний зардал	Өвчний гаралт буурсан эсэх	тийм	2023	тийм, үгүй	Өвчлөлийг нэмэгдүүлэхгүй байх, бууруулах	582.1
		Хөтөлбөр 2. Хүрээлэн буй орчин							
8	8.2	8.2.1	Агаарын бохирдол бууруулах чиглэлээр дорвитой үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэх	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	95 хувь	Хэрэгжилтийн хувийг бууруулахгүй байх	41.8
		Хөтөлбөр 3. Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуй							
	8.3	8.3.1	Ариун цэврийн байгууламжийн үйл ажиллагаа хэвийн явагдсан байх	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	205	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	201
		Хөтөлбөр 4. Усан хангамжийн татаас							
	8.4	8.4.1	Усны үнийг тогтвортой байлгах	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	308.8	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	302.9

Хөтөлбөр 5. Зээл, өрийн үйлчилгээ									
8.5	8.5.1	Дамжуулан зээлдүүлэх гэрээгээр хийгдсэн хөрөнгө оруулалтын ажлуудын зээлийн эргэн төлөх төлөлт /Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас/	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	90 хувь	Хэрэгжилтийн хувийг бууруулахгүй байх	449.5	
Хөтөлбөр 6. Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд									
8.6	8.6.1	Аймгийн ахмадын хорооны үйл ажиллагаа тогтвортой явагдаж, ахмадын хорооны болон төрийн үйл ажиллагааны уялдаа холбоог сайжруулах /Ахмадын хороо/	Гэрээний хэрэгжилтийн хувь	хувь	2024	90 хувь	Хэрэгжилтийн хувийг бууруулахгүй байх	64.5	
Хөтөлбөр 7. Зам тээвэр									
8.7	8.7.1	Төв доторхи замын тэмдэг тэмдэглэгээг сайжруулах, гэмтэлтэй замыг засварлах, шинээр нэмж барих, хөдөөгийн зарим зам давааг засах, ажил үйлчилгээг чанартай хийх	Засвар арчлалт хийгдсэн зам талбайн хэмжээ	тоо	2023	3100м2 талбай	суурь түвшинг бууруулахгүй байх	2148.6	
	8.7.2		Шинээр нэмэгдсэн тэмдэг тэмдэглэгээний тоо	тоо	2023	12 ширхэг	суурь түвшинг бууруулахгүй байх		
Аймгийн халамжийн сан									
9	9.1	9.1.1	Халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэгт хугацаанд нь хүргэх	Батлагдсан төсвийн гүйцэтгэлийн хувь	2023	хувь	95 хувь	ОНО-нд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ 5 хувь	75.4
						хувь	90 хувь	Нөхцөлт мөнгөн тусламжийн гүйцэтгэл 5 Хувь	176.6
						хувь	90 хувь	Цаатан иргэдэд олгох тэтгэмж 5 Хувь	1174.2
Ахмад настны хөгжил хамгаалал /Асрамжийн газар/									
10	10.1	10.1.1	ХАХНХамгааллын сайдын 2013 оны 11-р сарын 06-ны өдрийн 247/А/163-р тушаалаар баталсан "Төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардлын норматив журам, стандарт"-ын шаардлагын хангах	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	хувь	2023	90 хувь	Хэрэгжилтийн хувийг бууруулахгүй байх	804.1

11	11.1	Аймгийн байгаль орчныг хамгаалах газар							3006.7
		11.1.1	Байгалийн нөөц баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх боломжийг бүрдүүлэх, байгальд ээлтэй тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх байгаль орчны чиглэлийн орон нутгийн байгууллагуудын салбар дундын зохицуулалтыг уялдуулах	Үйл ажиллагааны хэрэгжилт	хувь	2024	90 хувь	суурь түвшинг бууруулахгүй байх	
		11.1.2	Байгалийн нөөц баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх боломжийг бүрдүүлэх, байгальд ээлтэй тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, ногоон хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх байгаль орчны чиглэлийн орон нутгийн байгууллагуудын салбар дундын зохицуулалтыг уялдуулах	Орон нутгийг зорих жуулчдын тоо	тоо	2024	126390	суурь түвшинг нэмэгдүүлэх	
		11.1.3		Ойн нөхөн сэргээлтийн ажил зохион байгуулсан талбай /га/	тоо	2024	148	суурь түвшинг нэмэгдүүлэх	
12	12.1	Мэргэжлийн боловсролын үйлчилгээ /МСҮТ/							
		12.1.1	Байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа хангагдсан байх	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	250	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	310.3
13	13.1	Соёл урлаг /ХДТ, Музей, Номын сан/							
		13.1.1	Байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа хангагдсан байх	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	280.5	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	406.9
14	14.1	Биеийн тамир, спорт /БТСГ/							
		14.1.1	Байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа хангагдсан байх	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	225	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	235.0
15	15.1	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ /Нэгдсэн эмнэлэг/							
		15.1.1	Байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаа хангагдсан байх	Хуваарилсан хөрөнгө	тоо	2023	987.9	өмнөх оны батлагдсан төсвөөс бууруулахгүй байх	1,732.0

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР

		/мянган төгрөг/
№	Үзүүлэлт	Тодотгож нэмэх дүн
Нийт тодотгох эх үүсвэр		3,887,277.9
1. 2023 оны үлдэгдэл, 2024 оны эх үүсвэрээс		3,614,777.9
1	Аймгийн ерөнхий орлогын дансны 2023 оны үлдэгдэл /төвлөрүүлсэн үлдэгдэл 100.3, дамжуулан 425.9, ус суваг 43.1/	569,275.9
2	2024 оны төсөвт батлагдсан Төрийн захиргааны албан хаагчдийг мэргэшүүлэх хөтөлбөр, ажил олгогчоос олгох тэтгэмж урамшууллын зардлын үлдэгдэл	957,750.3
3	Аймгийн 2024 оны хөрөнгө оруулалт, их засварын зардлаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хэрэгжээгүй ажлуудын төсвийг төвлөрүүлэх	1,087,411.3
4	Гүйцэтгэл гараагүй 2 он дамжсан хөрөнгийг эх үүсвэрт төвлөрүүлэх /ойн мэргэжлийн байгууллага, байгаль орчин аялал жуулчлалын газар/	90,000.0
5	УИХ-аас хийсэн тодотголоор тогтмол зардлыг нэмэгдүүлэх зориулалтаар батлагдсан төсөв	910,340.4
2. Аймгийн орлогын тодотгол		272,500.0
1	Газрын дуудлага худалдаа	32,500.0
2	Орон нутгийн өмчийн хөрөнгө борлуулсны орлого	30,000.0
3	Бусад орлого	210,000.0

АЙМГИЙН ТӨСВИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН УРСГАЛ ЗАРДАЛД ХИЙХ ТОДОТГОЛ

/мянган төгрөг/

№	Зардлын зүйл	Шийдвэрлэх мөнгөн дүн	Аль байгууллагын төсөвт хамаарах
1	УИХ-аас санхүүгийн дэмжлэгийг хасч, орон нутгийн орлогыг нэмж баталсан 6569.5 сая төгрөгийн орлогыг бүрэн нэмэгдүүлэх боломжгүй байгаа тул анх батлагдсан төсвийн зарлагыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр	1,692,256.5	Батлагдсан төсөв бүрт
2	Үйлчилгээний гавъяат ажилтан Х.Мөнхбатын 3 өрөө байрны үнийн 2024 онд төлөгдөх төлбөр	15,000.0	АЗДТГ-ын холбогдох зориулалт
3	Санхүүгийн хяналт дотоод аудитын албаны томилолтын зардлын дутууг нэмэгдүүлэх	19,200.0	СХДАА
4	Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын цалингийн сангийн дутууг нэмэгдүүлэх	149,600.0	БОАЖГ
5	Цаатны тэтгэмжийн зардлын дутууг нэмэгдүүлэх	150,000.0	Халамжийн сан
6	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэгийн тогтмол зардлын дутууг нэмэгдүүлэх	400,000.0	Эрүүл мэндийн тогтмол
7	Политехникийн коллежийн тогтмол зардлын дутууг нэмэгдүүлэх	50,000.0	Тухайн байгууллагын тогтмол
8	Засаг даргад хуулиар олгосон эрх хэрэгжүүлэх, үүрэг биелүүлэх ажил, арга хэмжээг санхүүжүүлэх зардлыг нэмэгдүүлэх	114,021.4	АЗДТГ-ын холбогдох зориулалт
9	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголтыг гарсан гүйцэтгэлд үндэслэн нэмэгдүүлэх	322,000.0	Буцаан олголт
10	Шинэ Мөрөн худалдааны төвийн барилгын ажлын гүйцэтгэлтэй холбогдуулан шүүхийн шийдвэрийн дагуу гүйцэтгэгч компанид олгох	44,000.0	АЗДТГ-ын холбогдох зориулалт
11	Хөвсгөл аймгийн харьяат, Парис 2024 зуны олимпоос мөнгөн медальт хүртсэн тамирчин Б.Баасанхүү өгөх 2 өрөө байрны үнэ	126,000.0	АЗДТГ-ын биеийн тамир спортын зардал
12	Парис 2024 зуны олимпын мөнгөн медальт тамирчин Б.Баасанхүүгийн анхны багш нарт олгох урамшуулал	20,000.0	
13	Орон нутгийн өмчийн газрын дутагдалтай зардлыг нэмэгдүүлэх	19,500.0	ОНӨГ
14	Аймгийн Дулааны станцын шайв тохиргооны дутуу санхүүжилтийг шийдвэрлэх	26,200.0	Засаг дарга ерөнхий данс
15	Мал хамгаалсах сангийн өвс тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх зардлыг нэмэгдүүлэх	100,000.0	Мал хамгаалах сан
16	Улс, тив, дэлхийн хэмжээний спортын уралдаан тэмцээнд амжилт үзүүлсэн тамирчдын амжилтыг үнэлж, урамшуулах зардлын дутууг шийдвэрлэх	28,600.0	АЗДТГ-ын биеийн тамир спортын зардал
17	Худалдан авах ажиллагааны газарт шаардлагатай байгаа тоног төхөөрөмж шийдвэрлэх	17,800.0	ХААГ

18	Усны алдагдалын татаас, цэвэрлэх байгууламжийн тогтмол зардлын дансны үлдэгдэлийг буцаан олгох	43,100.0	АЗДТГ-ын холбогдох зориулалт
19	Төсвийн байгууллагуудад дутагдалтай байгаа тогтмол зардлыг нэмэгдүүлэх /ирсэн тооцоолол, тухайн байгууллагын нөхцөл байдлыг хянаж аймгийн Засаг даргын захирамжаар хуваарилах/	250,000.0	Засаг дарга ерөнхий данс
20	"Өвсний үндэс" хөтөлбөрөөс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт хийсэн засварын ажлын санхүүжилтийн ханшийн зөрүүг шийдвэрлэх	15,000.0	Засаг дарга ерөнхий данс
21	Аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын урсгал төсвийн нэмэгдүүлэх /газрын сонсгол зохион байгуулахад ажилласан хүмүүсийн урамшуулал 15.0, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх 10.0, гамшгийн эрсдлийг бууруулах 10.0/	35,000.0	АИТХ
22	"Хүүхдийн хөгжил хамгааллыг дэмжих жил" нэрлэсэн жилийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал	50,000.0	АЗДТГ-ын холбогдох зориулалт
Дүн		3,687,277.9	
Эх үүсвэр: Орон нутгийн төсвөөс /тогтоолын 1-р хавсралт/		3,687,277.9	

“Аймгийн Их засварын хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах арга хэмжээний жагсаалт

/мянган төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	Хасагдах дүн
2.1.1	Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын их засвар	2022	2024	1,037,362.8	358,498.0
2.1.2	Спорт заалны засвар /Цагаан-Үүр сум/	2024	2024	80,000.0	80,000.0
2.1.3	Хөгжимт Драммын театрын дотор засвар /Хөгжимт драм/	2024	2024	100,000.0	100,000.0
2.1.4	Хүүхдийн цэцэрлэгийн дээврийн засвар /Шинэ-Идэр сум/	2024	2024	150,000.0	150,000.0
2.1.5	Соёлын төвийн дээврийн засвар /Төмөрбулаг сум/	2024	2024	295,096.2	94,000.0
2.1.13	"Урандөш" хүүхдийн зуслангийн байруудын их засвар	2024	2024	587,322.9	175,957.3
2.1.6	50 хүүхдийн ортой дотуур байрны засвар /Түнэл сум/	2024	2024	100,000.0	92,500.0
Дүн					1,050,955.3

Урсгал зардлын эх үүсвэр болгон санхүүжүүлнэ.

ХАВСРАЛТ 5

“Аймгийн Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах арга хэмжээний жагсаалт

мянган төгрөгөөр

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	Хасагдах дүн
2.1.1	Ногоон байгууламжийн хашаа хайс засварлах /Мөрөн сум, 14-р баг/	2024	2024	20,000.0	20,000.0
Дүн				20,000.0	20,000.0

“Аймгийн Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд нэмж хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”

мянган төгрөгөөр

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	2024 онд санхүүжүүлэх дүн
2. Шинээр эхлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр төсөл арга хэмжээ				160,000.0	160,000.0
Тод 2.1.1	Уурын зуухны тогоо худалдаж авах /Шинэ-Идэр сум/	2024	2024	160,000.0	160,000.0
2.1.2	Газрын кадастр хийх зориулалтын дрон худалдаж авах /ГХБХБГазар/	2024	2024	40,000.0	40,000.0
Дүн				200,000.0	200,000.0
Орон нутгийн төсөв, дансны үлдэгдлээс:					180,000.0
Аймгийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрээс:					20,000.0

“Аймгийн замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт” -аас хасагдах арга хэмжээний жагсаалт

мянган төгрөгөөр

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	Хасагдах дүн
2.1.1	9-р хорооны уулзвараас 13 дугаар багийн урд талын засмал замтай холбох хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум/	2024	2026	6,188,057.7	380,000.0
2.1.8	1-р багийн засмал замаас "Ирээдүй сургууль" хүртэлх хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум/	2024	2026	960,518.7	150,000.0
2.1.6	Сумын төвийн зам засвар, арчлалт /Ханх сум/	2024	2025	130,000.0	80,000.0
2.1.13	7-р багийн хатуу хучилттай замаас урагшаа үргэлжлүүлэн Онцгой байдлын газар хүртэл хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум/	2024	2025	450,076.0	100,000.0
	Дүн				710,000.0

“Аймгийн замын сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд нэмж хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”

/Мянган төгрөгөөр/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	2024 онд санхүүжүүлэх дүн
2. Шинээр эхлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр төсөл арга хэмжээ				1,271,680.4	710,000.0
Тод 2.1.1	Сумын төвийн зам засвар, арчлалт /Их-Уул сум/	2024	2025	603,343.7	100,000.0
Тод 2.1.2	Чигжийн голын гүүр барих /Бүрэнтогтох сум, Урандөш зуслан/	2024	2024	78,336.7	20,000.0
Тод 2.1.3	Жанхайн давааны зам засвар	2024	2024	150,000.0	150,000.0
Тод 2.1.4	Замын сангийн нөөц хөрөнгө	2024	2024	440,000.0	440,000.0
Эх үүсвэр				1,271,680.4	710,000.0
Аймгийн 2024 оны авто замын сангийн хөрөнгө оруулалтаас:					710,000.0

“Аймгийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”-аас хасагдах арга хэмжээний жагсаалт

/Мянган төгрөгөөр/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	Хасагдах дүн
2.1.1	Хогийн цэг хүртэлх хатуу хучилттай зам тавих /Мөрөн сум/	2024	2026	2,885,242.7	
2.1.3	Цэцэрлэгийн тоглоомын талбайн тохижилтыг нэмэгдүүлэх /Мөрөн сум арван таван цэцэрлэгт/	2024	2024	80,000.0	80,000.0
2.1.4	"Амгалан амьдрал" арга хэмжээний хүрээнд архины хамааралтай иргэдийг эмчлэн эрүүлжүүлэх, сургалт сурталчилгаанд хамруулах	2024	2024	30,000.0	30,000.0
2.1.2	Авто замын зам засварын индүү худалдан авах /Улаан-Уул сум/	2024	2024	100,000.0	100,000.0
2.1.6	Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих төвд тоног төхөөрөмж худалдан авах, сургалт, туршлага судлах /Цагааннуур сум/	2024	2024	188,500.0	28,500.0
2.1.3	Киоск машин худалдан авах /Цахим хэлтэс, ТЗУХ/	2024	2024	17,000.0	17,000.0
	Дүн				255,500.0

“Аймгийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалт”

/Мянган төгрөгөөр/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, байршил	эхлэх хугацаа	дуусах хугацаа	Төсөвт өртөг	2024 онд санхүүжүүлэх дүн
2. Шинээр эхлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр төсөл арга хэмжээ				1,300,000.0	255,500.0
Тод 2.1.1	Аймгийн "Авто зам"-ыг хөгжүүлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх /Хилэнтийн гүүрнээс наашаа Мөрөнгийн чиглэлд чиглэлд хатуу хучилттай авто зам/	2024	2026	1,300,000	255,500.0
	Дүн			1,300,000.0	255,500.0
Эх үүсвэр: ОНХС-ын орлогын шилжүүлэг					
Аймгийн 2024 оны ОНХС-ийн эх үүсвэрээс:					255,500.0

АЙМГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛЫН ТАНИЛЦУУЛГА

2024 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдөр

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.9 заалт, “Төсвийн тухай” хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8, 34 дүгээр зүйлийн 34.2.1, 57 дугаар зүйлийн 57.3, 64 дүгээр зүйлийн 64.1.2 дахь заалт, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг тус тус үндэслэн энэхүү тодотголын тооцоолол, тогтоолын төслийг боловсруулсан болно.

I. УЛСЫН ИХ ХУРЛААР ХИЙСЭН ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛ

Энэхүү тодотголоор аймгийн орлогыг оны эхэнд хуваарилсан суурь орлогоос 6569,5 сая төгрөгөөр, зарлагыг 910.3 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлж, санхүүгийн дэмжлэгийг 5659,2 сая төгрөгөөр бууруулсан байна. Хүснэгтээр харуулбал:

/сая төгрөгөөр/

Хөвсгөл				
	Суурь орлого	Суурь зарлага	Тэнцэл	Санхүүгийн дэмжлэг
2024 БАТ	24,753.9	68,370.8	-43,617.0	43,617.0
2024 ТОД	31,323.4	69,281.2	-37,957.8	37,957.8
Зөрүү	6,569.5	910.3	5,659.2	-5,659.2

УИХ-аас хийсэн тодотголоор манай аймгийн орон нутгийн 11 нэр төрлийг орлогыг 6569.5 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх тодотгол хийж ирүүлснийг доорх хүснэгтээр харуулав.

/сая төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	УИХ 2024 тодотгол	УИХ 2024 оны эхэн	Нэмэгдэл
НИЙТ ОРОН НУТГИЙН ОРЛОГО		31,323.4	24,753.9	6,569.5
1	Цалин, хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогын	15,600.0	14,951.0	649.0
2	Үйл ажиллагааны орлого	1,200.0	550.0	650.0
3	Хадгаламжийн хүүгээс суутгагасан татварын орлого	1,900.0	1,430.0	470.0
4	Хөрөнгө борлуулсны орлого	600.0	452.0	148.0
5	Шууд бус орлого	4,600.0	370.0	4,230.0
6	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-1,350.0	-1,200.0	-150.0
7	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	990.0	990.0	0.0
8	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	580.0	580.0	0.0
9	Бууны албан татвар	83.2	83.2	0.0
10	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	740.0	700.0	40.0
11	Улсын тэмдэгийн хураамж	513.0	513.0	0.0

12	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	60.0	50.0	10.0
13	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	912.7	912.7	0.0
14	Газрын төлбөр	509.2	509.2	0.0
15	Газрын дуудлага худалдаа	53.0	20.5	32.5
16	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	1,750.0	1,750.0	0.0
17	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	330.0	330.0	0.0
18	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	66.0	66.0	0.0
19	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	20.0	20.0	0.0
20	Хувьцааны ногдол ашиг	22.0	22.0	0.0
21	Дамжуулан зээлдүүлэхийн хүүгийн орлого	485.4	485.4	0.0
22	Торгуулийн орлого	1,100.0	1,100.0	0.0
23	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	51.0	51.0	0.0
24	Түрээсийн орлого	17.8	17.8	0.0
25	Бусад орлого	460.0	0.0	460.0
26	Орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлого	30.0	0.0	30.0

II. АЙМАГТ ХИЙГДЭХ ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛ

2024 оны эхэнд УИХ-аас хуваарилсан суурь орлого болох 24,753.9 сая төгрөгийг өмнөх оны гүйцэтгэл, тооцоо судалгаан дээр үндэслэн аймаг, сумын ИТХ-аар 5,450.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 30,203.8 сая төгрөгөөр баталсан. Өөрөөр хэлбэл орон нутгийн орлогоо тодотголоос өмнө урьдчилаад 5,450.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж баталсан.

/сая төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	УИХ-аас 2024 оны эхэн	2024 аймгийн ИТХ баталсан	Зөрүү /2024 оны эхэн -2024 оны аймгийн ИТХ/
НИЙТ ОРОН НУТГИЙН ОРЛОГО		24,753.9	30,203.8	5,450.0
1	Цалин, хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогын	14,951.0	18,059.5	3,108.5
2	Үйл ажиллагааны орлого	550.0	953.1	403.1
3	Хадгаламжийн хүүгээс суутгагасан татварын орлого	1,430.0	1,439.0	9.0
4	Хөрөнгө борлуулсны орлого	452.0	448.9	-3.1
5	Шууд бус орлого	370.0	566.0	196.0
6	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-1,200.0	-1,200.0	0.0
7	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	990.0	990.0	0.0
8	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	580.0	591.3	11.3
9	Бууны албан татвар	83.2	81.9	-1.3
10	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	700.0	764.1	64.1
11	Улсын тэмдэгтийн хураамж	513.0	605.5	92.5
12	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	50.0	68.3	18.3
13	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	912.7	1,405.8	493.1

14	Газрын төлбөр	509.2	536.9	27.7
15	Газрын дуудлага худалдаа	20.5	53.4	32.9
16	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	1,750.0	1,772.8	22.8
17	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	330.0	329.2	-0.8
18	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	66.0	70.1	4.1
19	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	20.0	19.2	-0.8
20	Хувьцааны ногдол ашиг	22.0	22.0	500.0
21	Дамжуулан зээлдүүлэхийн хүүгийн орлого	485.4	485.4	0.0
22	Торгуулийн орлого	1,100.0	1,205.8	105.8
23	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	51.0	0.0	-51.0
24	Түрээсийн орлого	17.8	21.1	3.3
25	Бусад орлого	0.0	386.9	386.9
26	Орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлого	0.0	27.6	27.6

Иймд манай аймгийн хувьд тодотголын нэмэгдүүлсэн орлогын дүнгээр орон нутгийн орлогыг нэмэгдүүлэх боломж бага хэдий ч нь орон нутгийн орлогын эхний 8 сарын гүйцэтгэл, цаашид орох боломж, хүлээгдэж буй гүйцэтгэлийг үндэслэн оны эхэнд нэмэгдүүлэн баталсан 30,203.8 сая төгрөгийг 5,149.7 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 35,353.6 сая төгрөг болгох тогтоолын төслийг боловсруулаад байна. Хүснэгтээр харуулбал:

/сая төгрөгөөр/

№	Үзүүлэлт	2024 аймгийн ИТХ баталсан	Нэмэгдүүлэх дүн	2024 аймаг тодотгож батлах нийт дүн
НИЙТ ОРОН НУТГИЙН ОРЛОГО		30,203.8	5,149.8	35,353.6
1	Цалин, хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогын	18,059.5		18,059.5
2	Үйл ажиллагааны орлого	953.1		953.1
3	Хадгаламжийн хүүгээс суутгагасан татварын орлого	1,439.0	426.1	1,865.1
4	Хөрөнгө борлуулсны орлого	448.9		448.9
5	Шууд бус орлого	566.0	4,451.2	5,017.2
6	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-1,200.0		-1,200.0
7	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	990.0		990.0
8	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	591.3		591.3
9	Бууны албан татвар	81.9		81.9
10	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	764.1		764.1
11	Улсын тэмдэгтийн хураамж	605.5		605.5
12	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	68.3		68.3
13	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	1,405.8		1,405.8
14	Газрын төлбөр	536.9		536.9
15	Газрын дуудлага худалдаа	53.4	32.5	85.9
16	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	1,772.8		1,772.8
17	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	329.2		329.2
18	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	70.1		70.1

19	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	19.2		19.2
20	Хувьцааны ногдол ашиг	522.0		522.0
21	Дамжуулан зээлдүүлэхийн хүүгийн орлого	485.4		485.4
22	Торгуулийн орлого	1,205.8		1,205.8
23	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	0.0		0.0
24	Түрээсийн орлого	21.1		21.1
25	Бусад орлого	386.9	210.0	596.9
26	Орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлого	27.6	30.0	57.6

Орон нутгийн орлогыг 5,149.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсний 4,877.3 сая төгрөг нь сумын орлого, 272,5 сая төгрөг нь аймгийн орлогын нэмэгдэл байна.

№	Үзүүлэлт	2024 аймгийн ИТХ баталсан	Нэмэгдүүлэх дүн	2024 аймаг тодотгож батлах нийт дүн
НИЙТ ОРОН НУТГИЙН ОРЛОГО		30,203.8	5,149.8	35,353.6
Сумын орлогын нэмэгдэл			4,877.3	
1	Хадгаламжийн хүүгээс суутгагасан татварын орлого	1,439.0	426.1	1,865.1
2	Шууд бус орлого	566.0	4,451.2	5,017.2
Аймгийн орлогын нэмэгдэл			272.5	
1	Газрын дуудлага худалдаа	53.4	32.5	85.9
2	Бусад орлого	386.9	210.0	596.9
3	Орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлого	27.6	30.0	57.6

Аймгийн орлого болох газрын дуудлага худалдааны орлогыг 32.5 сая төгрөгөөр, бусад орлогыг 210.0 сая төгрөгөөр, орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлогыг 30.0 сая төгрөгөөр нийт 272.5 сая төгрөгөөр аймгийн орлогыг тодотгон батлах бол сумдын орлогыг нэмэгдүүлсэн 4,877.3 сая төгрөгний 3,282.7 сая төгрөгөөр 23 сумдын санхүүгийн дэмжлэгийг бууруулж, 1,594.6 сая төгрөгөөр Мөрөн сумаас аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг нэмэгдүүлэхээр тодотголын тогтоолын төсөлд тусгасан болно.

УИХ-аас орон нутгийн орлогыг 6569.5 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн бөгөөд өөрийн нөөц боломжийг дайчлан 5149.7 сая төгрөгөөр орлогоо нэмэгдүүлж, дутагдах 1419.8 сая төгрөгийн эх үүсвэрийг дансны үлдэгдэл, бусад төвлөрүүлсэн эх үүсвэрээс санхүүжүүлэхээр тооцлоо. Хэрэв 6569.5 сая төгрөгийн орлогыг бүрэн нэмэхээр тооцвол Мөрөн сумын орлого 1202.4 сая төгрөгөөр, бусад сумын орлого 217.4 төгрөгөөр нэмэгдэх байсан бөгөөд орон нутагт ирэх орлогын ачааллыг харгалзан үзэж дээрх тооцооллыг хийсэн болно.

Нийт 31 нэр төрлийн 4,8 тэрбум төгрөгийн урсгал зардлын санал ирснийг судлан үзээд нэн шаардлагатай 21 арга хэмжээнд 2.0 тэрбум төгрөгийн зардлын хуваарилан тогтоолын 3 дугаар хавсралтад тусгасан болно.

Хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр хийгдэх өөрчлөлтийг тогтоолын төслийн 4-7 дугаар хавсралтуудад тусгасан.

**АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР
САНХҮҮ, ТӨРИЙН САНГИЙН ХЭЛТЭС**